

בית נאמן

נמסר במוצ"ש פרשת אמור ט"ז באייר תש"ף

נושאי השיעור:

בבית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח" רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 22:00

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
 בשידור ישיר את
 שיעורו של מרן שליט"א
 בערוץ קול ברמה.
 או בקול נאמן: 079-9-367-367
 או בקו בית נאמן:
 079-9270505

א. עם ישראל לאור גויים. ב. תקון המידות. ג. להרבות אהבה ואחזה שלום ורעות. ד. רבי חי טייב לא מת. ה. הלימוד של חכמי תונס. ו. אין אדם שנמלט מטעויות. ז. רבי שמעון בר יוחאי ע"ה.

ואתנך לברית עם לאור גויים

א. שבוע טוב ומבורך. אנחנו נמצאים בין הלילולא דרבי מאיר הלילולא דרבי שמעון בר יוחאי. לעתיד לבוא עם ישראל יהיה אור לגויים, כולם אומרים ככה, אבל אין פסוק כזה, בפסוק כתוב: "לאור גויים", זה נמצא בישיעה (מ"ב.ו): "אני ה' קראתיך בצדק ואחזק בידך ואצרך ואתנך לברית עם לאור גויים". עם ישראל יהיה לאור גויים - מאיר את הגויים. אנשים אמרו מה פתאום, אין כסף מספיק, ולא כח מספיק, ולא רופאים מספיק, מה יש לנו? כלום. ככה אמרו עד השבועות האחרונים. אבל ראינו שה' נותן לעם ישראל [כאן בארץ ישראל] חכמה ותבונה שאין כמותה באומות העולם, הנה כל רבני אירופה לא יודעים להסתדר עם הקורונה, בתי כנסת נסגרים כמה חודשים, מקוואות סגורים (ויש שנכשלים בלי מקוה) ואין מה לעשות, אולי יש דרכים דחוקים אבל אין מה לעשות. ועידת רבני אירופה מבקשת מישראל שתשלח לה רבנים בקיאים, שגם בקיאים ברפואה וגם בקיאים בעניינים של ההלכה כדי שיהיו המקוואות שלהם בריאים (שאינן בהם חשש של קורונה), ושיעשו בתי כנסת בתנאים מסוימים עד עשרים ועד חמשים. העיקר הוא שלאט לאט תסור הקורונה מעלינו. יותר מזה, אומות העולם אינם יודעים לשמור על האוכלוסיה שלהם, או שסוגרים את הכל וכל מי שיוצא החוצה יומת, לא זו הדרך, אצלנו יש הכל יש כללים ויש מסכות (עד מעט יגיע לנו הפסוק "אלהי מסכה לא תעשה לך" (שמות ל"ד כ)... נשתחרר מהמסכות).

צריך להשתחרר מהמידות הרעות

ב. היה קצת שחרור שבוע שעבר, אבל הייתה תאונת דרכים קשה ביום ששי, אני לא מבין את זה, אנחנו כל הזמן רדופים רדופים רדופים, אין לנו שלוה ושמחה בחיים. אם לא היינו ככה היינו יכולים להסתדר טוב מאד. על ראש הממשלה שנה וחצי נלחמים, והם אומרים רק לא פלוני בשום פנים, למה? הוא לא גנב או גזל, אולי גזל מעט על פי המושגים של הדור הזה, אבל לקחת בן אדם ולרמוס אותו עד חרמה על דברים בטלים בשעה שהוא עשה הרבה למען עם ישראל ולמען השלווה ולמען השלום?! ועוד הם אומרים במדינה שלנו חמשת אלפים איש מתים בשנה ממחלות לב, לכו תראו מדינות אחרות מה יש בהם. שר הבריאות היה מוצלח. כולם נתנו לו מספר אחד, ומצאו עליו עלילות, עד שאמר אני מפסיק, יבוא מישהו אחר במקומי והדברים יהיו יותר טוב. כל הזמן כל אחד מחפש איך לפגוע בחבירו, המידות הרעות האלה מאיפה באו לנו? כל אחד מביא מהמדינה שלו מידות אחרות, זה אנוכיות, וזה קנאות, וזה להלשין על חבירו, וזה לצעוק בקולי קולות 'כל הכסף של המדינה לוקחים אותו ה-ח-ר-ד-י-ם', החרדים האלה הם גנבים, רק לוקחים. אמרו לו: תראה

מה שאתה עושה, אינך רואה שבבחירות הכפולות והמכופלות "בחירה כפולה ומכופלת למקום עלינו" (ע"פ הגש"פ), הוציאו כספים יותר ממה שלקחו החרדים במשך שלוש ארבע שנים, לא רואים את זה. לא רואים שאנחנו עוזרים למדינות אחרות, עוזרים לעמים אחרים, אם קורה להם משהו אנחנו הראשונים, לא רואים שום דבר. רק 'החרדים האלה', כאילו לא אחים אנחנו, כאילו לא יהודים אנחנו.

כשנהיה שלווים אין תאונות ואין מכות ואין מחלות

ג. הקב"ה שונא את השנאה הזאת, בית שני נחרב בגלל השנאה הזאת (יומא ט' ע"ב), בית שני התחיל להיחרב בגלל רשע אחד שמו פומפיוס, הוא היה שונא ישראל, כמוכן הוא רומאי, הביא אותו אחד ממלכי חשמונאי שהיה בעצמו צדוקי. אבל עשו כבוד לאותו צדוקי כי הוא כהן, ואמרו שהוא ינסך את המים על המזבח, אבל הוא לא מאמין בניסוך המים (כי לדעתם ניסוך המים לא כתוב בתורה), אבל אם הוא יגיד ככה לא יקחו אותו וימצאו מישהו אחר, והוא רוצה שיתנו לו לנסך. וכשבא כביכול לנסך, מה עשה? ניסך על גבי רגליו וכל העם אמרו לא ראינו את זה אף פעם, ורגמו אותו באלפי אתרוגים (היו שם חג הסוכות, כל אחד יש לו אתרוג ביד, אדרוב...), והוא הכין כבר מראש שכירי חרב רומאים שיתנפלו על היהודים (עיין בסוכה דף מ"ח ע"ב ובספר יוסיפון פרק ל"ג). בית המקדש שהוא בית השלום נהיה בית המחלוקת ובית המריבות. זה בעוונות מה שקורה גם בימינו, אמנם בצורה אחרת. תורידו את השנאה, נבחר מישהו - נבחר, זכה מישהו - זכה, לא להמשיך כל הזמן לנקר לו בעינים, למה אמרת ככה ולמה אמרת ככה, מה שאמרת ככה הפרשנות ככה. תפסיקו את הפרשנות והדרשנות וכל השטויות האלה, ואז נהיה שלווים. וכשנהיה שלווים אין תאונות ואין מכות ואין מחלות. אדם יאמר לחבירו 'אחי, בוא אני אעזור לך להזהר מהמחלה הזאת', 'להזהר מהמגיפה', ויהיה לנו פחות מגיפות מכל העולם כולו, ואז ידעו כל העולם שהקב"ה אוהב חיים, התורה שלנו תורת חיים, אם אנחנו נמשיך בדרך העקומה הזאת איני יודע מה יהיה, אבל בעזרת ה' הלוואי שהדברים ילכו לאזני השומעים ויסדרו כמה שאפשר?

2. הנה הייתי ביום ששי הזה בבלינסון, והמנהל הראשי במחלקה פנימית ג' שם הוא יהודי, והוא לא רצה לראות אותי, דחה ודחה ודחה, אבל ההרגשה שלי הייתה טובה (בלילה לא הרגשתי טוב, ואח"כ חששו שיש לי קורונה, שלוש בדיקות עשו לי, אפס ואפס ואפס, ברוך ה' הכל שלי...), נו, תשחררו אותי? לא, לא, לא. אבל למזלי המנהל בפועל היה ערבי, והוא אמר לי: תשמע, אנחנו רוצים להשאיר אותך לשבת, אמרתי לו: לא, שבת! בשום פנים, אני רוצה שבת בבית, למה? בבית יש לנו שיירי שבת, ויש לנו ספר תורה, ושמה מה יהיה? אנשים לא מכירים, לא שבת ולא שום דבר, ואני מרגיש טוב. אם חס וחלילה היה פיקוח נפש לא הייתי אומר כלום (כמה פעמים עשיתי שבתות בבלינסון

ובתל השומר וברעננה בבית לוינשטיין. כשאין ברירה אין ברירה). אבל כאן לא היתה סבה. אז הערבי אמר לי: לא תעשה לנו הנחה אמרתי לו אין הנחה. הנחה בה"א לא, אבל אם תשאיר אותי בכח, אני אעשה לך אנחה באל"ף... אמר לי טוב, תשתחרר. ברוך ה' שיש

הספר מרן שליט"א על מרן הראש"ל האגן רבי אליהו בקשי דוויץ. << עמוד 6

עיצוב גרפי: תא"ב 050-2738858

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	18:54	20:48
ת"א:	19:12	20:45
חיפה:	19:02	20:46
ב"ש:	19:10	20:44

להקדשות והנצחות 052-7130-552

רבי חי טייב לא מת

ד. עכשיו באמצע בין הילולא דרבי מאיר להילולא דרבי שמעון בר יוחאי יש לנו הערב הילולת רבי חי טייב לא מת, העולם לא מכירים אותו, גם התוניסאים לא כולם מכירים, יש רחובות פה ושם על שמו, רחוב 'חי טייב', חושבים שהיה אחד סבל שמו ככה... זה גאון עולם, צדיק יסוד עולם, בעל מופתים נוראים, תלמיד חכם גדול בתקופה של ערך השולחן, של רבי ישועה בסיס, וכל גדולי עולם האלה. והיו מספרים עליו סיפורים של מופתים כמו הבעל שם טוב. מאיפה אני יודע? יש ספר שערכתי בסיעתא דשמיא בשנת תשמ"ח 'תולדות חכמי תוניס' (המחבר נולד בשנת תרט"ו (נדמה לי), עשרים וחמש שנה אחרי שנפטר רבי חי טייב, והסיפורים שלו טריים מהמקור שלהם), והוא אומר (שם עמ' רי"ז) על רבי חי טייב שנודע בפעולותיו ומופתיו כמו הבעל שם טוב.

"העוסק בסיפורי צדיקים כעוסק במעשה מרכבה"

ה. אבל הבעיה שלנו הספרדים שלא כותבים הרבה, חלק מענווה, וחלק כי חבל על הזמן, וחלק כי אומרים בשביל מה? וכי אתה יכול להחזיר את המופתים האלה? אבל אסור לעשות את זה. הבעל שם טוב אומר "העוסק בסיפורי צדיקים כעוסק במעשה מרכבה". כשאתה מספר על צדיקים כאילו אתה עושה מעשה מרכבה, למה? כי השומע מתלהב, אומר: הו היה חכם שיכול לעשות דבר כזה? גם אני אלמד תורה, גם אני אעשה מעשים טובים, ואני אוכל לעשות את זה או כמו זה? ולכן חכמי האשכנזים היו כותבים ספרים שלמים על חכם אחד, חלק מהדברים קצת מוגזמים וחלק דברים אמתיים. אבל אצלנו לא כותבים, רק אספנו חלק מכאן וחלק מכאן וחלק מכאן, והבאנו את זה בספר מגדולי ישראל (חי"א עמ' רפ"ט), אבל ישנו פיוט שחובר בערבית ותורגם בימינו לעברית (נדפס בספר אביעה רננות עמ' 159), ומחר בעזרת ה' הולכים בתוניס ומבקרים בציון של רבי חי טייב ואומרים את השיר הזה.

נאמר אותו בעברית, כולם מבינים:

לך השבח אלקינו, רבי חי טייב עמנו. בכל צרה וצוקה, נבקרו ותשיענו.
רבי חי טייב לא מת, הוא בעולם האמת, יום ההילולא נשיר, ונתפלל לא-ל צדקנו.
לך השבח אלקינו, רבי חי טייב עמנו. בכל צרה וצוקה, נבקרו ותשיענו.
מה רבו נפלאותיו, כל היהודים נהרו אליו. ו-ה ריבון העולמים, בזכותו תגן עליו.
לך השבח אלקינו, רבי חי טייב עמנו. בכל צרה וצוקה, נבקרו ותשיענו.

רבי חי טייב היה אדם גדול מאד, הוא נולד ככל הנראה בשנת תק"כ, ונפטר בשנת תקצ"ז, וגם ביום הפטירה שלו יש סיבוכים, חשבו תמיד שנפטר בי"ט בכסלו⁵,

בני אדם שמבינים אחד את השני. הם מבינים מה זו שבת. אבל אנחנו היהודים בעוונות לא כולנו מבינים. חלק מבינים וחלק אומרים דווקא, נעשה לו להכעיס. פעם הייתי צריך לעבור ניתוח, היה איזה פצע לחץ נוראי מדמם ומדמם ומדמם, והייתי באיזה בית חולים (שכחתי איזה), אמר לי הרופא: היום צריכים לנתח אותך לסגור את מקום הפצע, ביום ששי בצהריים הולכים אליו פעם פעמיים ושלוש, והוא אומר: עוד מעט, עוד מעט, עוד מעט. עד שנכנסה השבת, ואז הוא אומר: אתה רוצה או לא? מה אני אעשה, אם אמשיך לדמם עד מוצאי שבת כבר אני לא אהיה בעולם, אמרתי להם: זה פיקוח נפש, שיעשו בשבת. הם חשבו ללחוץ בשביל שאתה תחלל שבת, אבל התורה התירה לנו לחלל שבת במקרה כזה, "וחי בהם" (ויקרא י"ח ה') ולא שימות בהם (וימד דף פ"ה ע"ב), אבל להבין את האדם השני - אין מי שמבין את חבירו, למה? מדוע אנחנו ככה? כאילו אנחנו שני עמים, לא שני עמים, עשרה עמים, כל אחד עם הדמיונות שלו, כל אחד עם הבערות שלו, אני באתי ממדינה פלוגית אני שונא את פלוגי, אני באתי מעיר פלוגית אני שונא את פלוגי, מה השגעונות האלה? לא ככה עושים.

3. "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי" (תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ה), אמרו שלא הכוונה יגיעו שאני אהיה כמו האבות, וכי משהו חושב שיגיע לדרגת אברהם יצחק ויעקב?! אלא יגיעו הכוונה נגיעה בעלמא, נגיעה. נוגע במעשי אבותי.

4. היו כאלה אומרים "נבקרו וישיענו", זה אסור. בן אדם הוא לא מושיע, הקב"ה מושיע, אומרים נבקרו ותשיענו, בזכותו תושיע לנו.

5. ככה גם אני חשבתי פעם, אמרתי "מזרח ומערב נפגשו", בי"ט בכסלו חב"ד עושים חגיגה גדולה של צאת האדמו"ר הזקן מבית הסוהר בשנת תקנ"ט, והנה גם אצלנו בתאריך הזה עושים משהו כזה.

אבל אחר כך התברר שזה לא נכון, הוא נפטר בט"ז באייר⁶ וממילא הוא נמצא בין שני תנאים גדולי עולם בעלי מופתים, רבי מאיר מכאן ורבי שמעון בר יוחאי מכאן, והוא באמצע, וזה מתאים בדיוק. שזכותו תגן על כל היהודים בתוניס, ועל כלל היהודים בעולם כולו שילמדו בספרו.

"חלב חטים ישיביעך"

ו. רבי חי טייב ע"ה כתב ספר חלב חטים והוא נערך על ידי רבי משה שתרנג ע"ה, רבי משה שתרנג היה רב ראשי בתונס והוא כתב ספר ישיב משה, ואני בטבעי לא רוצה להאריך⁷, אבל לא מצאתי לי חבר בדורות שלנו, עד שפעם אמרתי לאבא ע"ה: למה אתה דורש ממני לכתוב באריכות? בוא תראה ספר ישיב משה, שהמחבר היה חכם גדול, כל חכמי ג'רבא כפופים אליו, ותראה איך הוא עונה בתשובות שלו כמה מלים, תשובה: טריפה, תשובה: כשר, תשובה: אלו ואלו דברי אלקים חיים, מקסימום יש תשובה שהיא חצי עמוד, למה צריכים להאריך ולהאריך ולהאריך עד שהכל יתעייף, המחבר יתעייף, והענינים יתעייפו, ותשכח מלה מפה ומלה משם? אמר לי: אתה לא יודע את הגדולה של רבי משה שתרנג, אמרתי לו: מה הגדולה? אמר לי: תראה איך הוא ערך ספר חלב חטים, הספר הזה נערך מפתיית ניירות שנשארו אחרי שריפה שהייתה בביתו של המחבר⁸, ומה שנשארו שארית הפליטה ישב עליו רבי משה שתרנג, כתב עליו הגהות, והשלים את כל החסר⁹. אמר לי שם תראה את הגדולה שלו. ורבי חיים מאדא ע"ה אמר לי יותר מזה, יש ספר מאורות נתן על בבא מציעא שחיבר אותו רבי נתן בורג'ל השני¹⁰, והוא גם כן נמסר בידי רבי משה שתרנג, והוא ערך אותו וסידר אותו, ואמר לי: אתה רואה את ההערות שלו, הערות נקיות,

6. איך נפלה הטעות מ"ט בכסלו לט"ז באייר? אין אחד יודע, שאלתי פעם חכם תוניסאי על תאריך הפטירה של רבי חי טייב, אמר לי: מקובל אצלנו ל"ט בכסלו, ומי שמעורר ספק בדבר, זה עמלק! אמרתי לו: למה זה עמלק? אמר לי ספק גימטריא עמלק... אמרתי לו: בסדר טוב... אחר כך שלחו לי העתק מספר שכתב יהודי אחד, קוראים לו ד"ר רבי רפאל ארדיטי שחי בשנת 1904, זאת אומרת לפני 116 שנה, והוא מעתיק את המצבה מלה במלה, והיא עם חרוזים, משקל, יתדות, תנועות, ושם כתוב ברור ט"ז באייר, אי אפשר לפרש אחרת, ואי אפשר לעשות הגהה ל"ט בכסלו במקום ט"ז באייר, לא יכול להיות, המלים מכילות בדיוק את הרעיון עם המשקל, אם כן נפלה טעות. מי יודע מאיפה באה הטעות הזאת. שאלתי גם את רבי מאיר גץ ע"ה (שהיה הרב של חבל), אמר לי עשיתי מחקר, איפה המחקר? מה כתבת במחקר? אמר לי שכתב שם שמכיון שהגרמנים יצאו מתונס בחודש אייר, לכן כתבו בחודש אייר. אבל זה לא נכון, אין שום קשר בין הגרמנים לזה, זה היה לפני הגרמנים בהרבה, בשנת 1904 איזה גרמנים היו? אפילו מלחמת העולם הראשונה עוד לא הייתה, לכן התאריך האמתי ט"ז באייר.

7. אינני יכול להאריך, מאריך מאריך ומחר אני עייף, עוד פעם תחזור על הכל. מאריך מאריך ומאריך, מאריך טרחא בלי אתנח. ראיתי חכמים שמארכים, אף פעם לא גומרים, כתוב עד כאן מצאתי וחבל על דאבדן, עוד פעם חבל על דאבדן, אני לא יכול לעשות את זה. אני אוהב את הקיצור. אני אוהב את האבן עזרא בגלל שהוא קצר, אוהב את רש"י בגלל שהוא קצר, אוהב את הרש"ש בגלל שכל מלה פנינה, הם לא מארכים.

8. אומרים שבילדותו אמו ראתה אותו כותב יותר מדאי, אמרה: מה זה? יותר מדאי אתה כותב, זה לא מתאים לפי שכלו. הוא היה גם לומד קבלה, וגם לומד פשט, וגם כותב, הגיע פסח לקחה את כל הניירות המיותרים, אמרה זהו, "כל חמירא ותמיעא דאיכא ברשותי לבטיל ולהוי שריפה כעפרא דארעא"... הוא בא, אמר מה קרה? אמרה לו הקלתי עליך, הקלת עלי?! אי ואבוי. מאז היה בצער והיה שותה מידי פעם ערק כדי להירגע, הבבא סאלי היה אומר "קבל רנת עמך" ר"ת ערק, אבל זה גרם לו צער.

9. מה שאפשר להשלים כמובן. יש דברים שאי אפשר להשלים. פעם הביא לי רבי אברהם ביתאן ניירות שלו מילדות שאכלם העכבר, והתולעים אכלו מכאן ומכאן, העש והתולעים והעכבר, כל אחד אכל משהו... אמר לי תשלים לי את זה, אמרתי לו מה אני אשלים? מה אני אעשה? אין מה לעשות, מלה פה ומלה שם, אין מה לעשות, מה שיש מוכן סידרנו את זה, ומה שלא מוכן לא יכולת.

10. יש רבי נתן בורג'ל הראשון שחבר חק נתן על סדר קדשים. לא היו מעריכים בעולם בכלל את חכמי תונס, עד שבש"ס וילנא הביאו פעם ראשונה "ליקוטים מחק נתן לרבי נתן בורג'ל" (זה לא בורג'ל, זה בורג'ל. הם לא ידעו שזה בורג'ל, משפחת אברג'ל של היום היתה פעם בורג'ל, לא משנה). אבל זה הנכד שלו חיבר "מאורות נתן" על בבא מציעא, ויש בתוך חק נתן ספר "מגדנות נתן" שכתב אותו הבן של חק נתן בגיל שתים עשרה על בבא מציעא, בגיל שתים עשרה כתב ספר שלם!

ממונות כשרות שלום בית

בית ההוראה כסא רחמים

בנשיאות מרן רה"י רבנו מאיר מאזוז שליט"א

המנהל אלפוני 26 נוסא האנטי

02-5353-383

הינוד ילדים

הרבני אהרן אהרן

8:00-24:00

9:00

26

www.yhr.org.il

בית ההוראה

הרבני אהרן אהרן

8:00-24:00

9:00

26

ישרות, זכות השכל. הלימוד של תונס היה מיוחד במינו.

הלימוד של חכמי תונס

ז. מה מיוחד במינו? חכמי ג'רבה כשלומדים לא מתכוונים לפני כן, מיד נכנסים לשיעור ומתחילים להתפלפל, כל רגע את הגמרא שמים ביד, אולי שכחתי מילה, אולי ככה, אז תסתכל כאן, מוה"ר רבי כלפון ע"ה כותב צריך לדעת שלפני שנכנסים לשיעור צריכים להכין ולהתכונן לפני כן. אמר: זה ההבדל בין חכמי תוניס לחכמי ג'רבה. חכמי תוניס באים ולומדים ומתווכחים - הגמרא נמצאת על השלחן ומתווכחים, כי כל אחד זוכר את הסוגיא בראש שלו, ואילו חכמי ג'רבה כל היום מסתכלים בספר, אמר לימוד כזה נקרא אוכל מעורב עם סובין, עם מורסן, עם לחם מלא, ואילו הלימוד של תונס לחם נקי, בלי סובין ובלי מורסן, (אמר כמו שהלחם שהם אוכלים יותר נקי, ככה גם הלימוד שלהם נקי)¹¹. ככה לומדים. צריך לעיין. בלי להתכונן לפני כן הלימוד לא שווה כלום. ואפילו יותר מזה, אם אדם מעיין עיון חלש, קוראים לו 'עיון חולם' (חולים, או חולם מלשון חלומות), 'עיון מרחף על פני המים'. והחכמים האלה היו מעיינים גדולים מאד, והיה רבי משה שתרנג אחד מגדוליהם, והוא ערך ספרים, גם מאורות נתן, גם אבני צדק של רבי ישועה בסיס (שני כרכים), וגם חלב חטים, אבל בתשובות כתב בקיצור. כשהוא היה בגיל שמונים היו שואלים אותו שאלה, והוא מחווה דעתו בקצרה. ואבא ע"ה אמר אתה יודע את הגדולה שלו, כשהוא הולך בדרך שואלים אותו סופרי גטין בתוניס, יש לנו שאלה, הבעל שמו ככה, וקוראים לו ככה, ובספר תורה נקרא ככה, והאשה ככה, איך כותבים בגט? ועל המקום הוא עונה להם. היה יודע את הכל. היה חכם כזה אצל האשכנזים, ששים שנה היה רב בירושלים - רבי שמואל סלנט, מעולם לא כתב כלום, אמרו לו למה הרב לא כותב? אמר להם מה יש לי לכתוב? אני זוכר את הכל¹². חכם גדול כזה לא השאיר כלום אחריו, ואחרי פטירתו (לפני כמה שנים) הוציאו לו ספר "אדרת שמואל". ממכתבים שכתב, מפסקים שפסק בעל פה, ומעודיות שהעידו בשמו, וככה הוציאו ספר. היו חכמים שלא היה להם זמן לכתוב כי היו טרודים ועסוקים, ויש כאלה שאינם רגילים לכתוב¹³.

11. והיה רבי דוד בן בארון ע"ה הרב הראשי בתוניסיה (זכית להכיר אותו בגיל עשר, הוא נפטר ביום עשרה באייר תשס"ו, זאת אומרת לפני ששים וחמש שנים), ואומרים עליו שהוא היה לומד עם חבורה של תלמידי חכמים (בעיקר מג'רבה, לא משנה), וישב לומד אתם, ובאמצע השיעור עומד, אומרים לו למה הרב עומד? אומר להם עד כאן עיינתי. מה שלא עיינתי אני לא אלמד.

12. לפעמים היה עושה המצאות כאלה שלא עולים במוח אף אחד. אחת החכמות שלו, אמרו לו: יש לנו טיפת חלב (למשל) שנתערבה בסיר של בשר, ולפי מרן (י"ד סי' צ"ח ס"א) אם לא ידוע שיש ששים נגד הטיפה מביאים גוי שהוא יטעם, יקח מהתערובת ויטעם כף או כפית, ויאמרו לו: אתה מרגיש טעם חלב? או ששואלים אותו סתם: מה הטעם פה? אם יאמר יש בו טעם חלב, טעם מוזר, זה אסור, ואם יאמר אין שום טעם, זה מרק בשר רגיל, זה בסדר גמור. זה דין הגמרא (בחולין דף צ"ז ע"א) "סמכינן אקפילא", ומרן פסק את זה. (יש אומרים דוקא אם הגוי הזה המקצוע שלו ככה לטעום, לא כל אחד יכול לטעום, יש אחד שאין לו חוש הטעם ויש אחד שיש לו טעם. ויש אומרים לא ככה, אלא כל גוי. ולמה? אולי באמת הוא משקר לנו? כי אחר כך יתברר הדבר שהוא משקר, וזה לא נוח לו, לא נעים לו שיתפסו אותו בשקר). והרמ"א אומר המנהג פשוט לא לסמוך על הטעימה של הגוי, רק מודדים אם יש ששים. וככה נקטו כל האחרונים הספרדים, כמו בן איש חי (ש"ב פרשת קרח אות ב') ואחרים, ונהגו בדורות האחרונים לא לסמוך על הגוי בשום פנים. אבל בשעת הדחק, יש לנו מרן שפסק שמותר. והיה מקרה כזה, והשאלה היא האם האשכנזים יכולים לסמוך על דברי הגוי או לא? לכאורה מה השאלה? הרי האשכנזים לא סומכים? אבל החכם הזה רבי שמואל סלנט ע"ה המציא "פטנט", קודם כל יבוא הגוי ויטעם, ולאחר שיטעם שואלים אותו מה הטעם שטעמת? ואם יאמר שזה טעם בשר לבד ולא מעורב בו שום דבר. הרי היהודי הספרדי יכול לסמוך על דבריו (כמו שפסק מרן) ויטעם גם הוא. ואחרי שיטעם יאמר גם אני טעמתי ואין בו שום סימן של חלב. והאשכנזי יסמוך על דברי הספרדי, וזה בסדר גמור. כי לספרדי גם יש חוש טעם... אלא שבתחילה היהודי הספרדי סומך על הגוי, כי אולי יש בו איסור. ואחרי שהגוי טעם ומעיקר הדין מותר לסמוך עליו, הספרדי גם כן יטעם, ואחרי שהספרדי יטעם, האשכנזי כבר לא סומך על הגוי אלא סומך על הספרדי. וזו עצה טובה וחכמה. (אדרת שמואל עמ' רל"ז).

13. כמו שהרב בן ציון אבא שאול ע"ה אומר שקשה לו לכתוב, ולפעמים היה מכתוב את

וכך גם היה רבי משה שתרנג ע"ה, שהיה גאון עולם וערך את הספר חלב חטים¹⁴.

התבוננו בכל מלה בפירוש רש"י

ח. יש מקומות בחלב חטים שמפרש את דברי רש"י בצורה נפלאה, בזמנו היו לומדים רש"י בעיון נפלא מאד ומדקדקים בדבריו. במסכת כתובות (דף ק"א ע"א) כתוב שעולא היה רגיל לעלות מידי פעם לארץ ישראל, (כמו שכמה פעמים כתוב: "כי אתא עולא", "כי סליק עולא"), ובסוף ימיו חזר לבלבד ונפטר שם, הודיעו את זה לרבי אלעזר בן פדת¹⁵, ואמר: "אנת עולא על אדמה טמאה תמות?!" - אתה עולא תמות בבבל על אדמה טמאה?! ורש"י כותב: "על אדמה טמאה תמות. מקרא הוא בנבואת עמוס". הפשט הוא שרש"י בא לומר לנו מה מקור הפסוק הזה. אבל וכי רש"י בא לתת לנו מקורות? הרי זו עבודה של מסורת הש"ס ושל תורה אור (שהיה מאות שנים אחריו), ומי שירצה יחפש בתנ"ך וימצא את זה. ובא חלב חטים וכתב ארבעה פירושים, ושנים מהם נפלאים מאד. פירוש אחד, שהוקשה לרש"י הרי "אנת עולא" זה בארמית, ואילו "על אדמה טמאה תמות" זה בעברית, וא"כ קשה מדוע פתח בארמית וסיים בעברית (בדרך כלל כשיש דבר כזה, זו ברייתא והוספה של הגמרא, אבל כאן זה אותו משפט)? לכן כתב רש"י ש"אנת עולא" זה דברי רבי אלעזר, ואילו "על אדמה טמאה תמות", זה לקוח מפסוק בעמוס. ותירוץ שני, שהוקשה לרש"י מדוע אמר "תמות" הרי עולא כבר מת, שהרי הביאו את ארונו? לכן אמר רש"י שזה "בנבואת" עמוס, שעמוס הנביא אמר את זה בנבואה למישהו שימות, לפני שאותו אדם שמדבר עליו מת. ורבי אלעזר לקח את לשון הפסוק. ויש המשך לדבריו בחלב חטים שם. אבל אנחנו רואים איך הם התבוננו בדברי רש"י. כי רש"י יש בו כל דבר, יש בו עומק ועיון והנאה. אתה לא מעיין סתם ואומר דברים פורחים באויר.

אין אדם שנמלט מטעויות

ט. יש כאלה שחושבים שאם אני משבח חכם מסויים פירושו שהחכם הזה לעולם לא יטעה, אבל זה לא נכון, כי אין אדם בעולם שאינו טועה. הגאון מוילנא מביא בהגהותיו ליוורה דעה בהלכות נדרים (י"ד סי' רכ"ח ס"ק מ"ו), "וכמו שאמרו: החכם הגדול הוא מי ששגגותיו ספורות"¹⁶. יש מקומות שחלב חטים אמר פירוש, ואחרים פירשו אחרת, ודבריהם יותר נכונים, והבאתי אותם בספרי מגדולי ישראל בערך של רבי חי טייב (ח"א עמ' שט"ו). הנה דוגמא יש מקום אחד במסכת פסחים (דף כ"ג ע"א) שמרש"ל כתב הגהה, ומרש"א התחבט ולא הבין אותה, וגם הצ"ח ועוד חכם אחר לא הבינו אותה, וגם חלב חטים נתקשה בה, והנה הפני יהושע כיון לאמת, ואיך יודעים שכיון לאמת? כי מי שיש לו את הגמרא שלמד בה מהרש"ל, מבין שזו הייתה כוונתו. ואני הרגשתי בזה פעם, ושלחתי ל"מכון התלמוד" לרבי יוסף הכהן קליין ז"ל, ואמר לי: כיוונת לאמת, זה הפירוש האמתי. וככה גם כתב בדקדוקי סופרים.

לא יכול להיות שהוא יכתוב כך

י. ויש עוד מקום אחר שגם כן נתקשו במהרש"ל במסכת בבא מציעא (דף פ"ז ע"ב הדברים לרבנית, ואומר לה "תכתבי כך וכך").
 14. בימינו ישנו יהודי אחד בשם רפאל סדון (אני חושב שזה לא סדון, אלא זה סעדון) שאומר שהוא מזרעו של הרב חלב חטים, והוציא את הספר חלב חטים מחדש, עם הסברים והרחבות וכו'. אבל כל מסכת עשה לה חוברת בנפרד, וכשצריך לאסוף את כולם לכרך אחד, וידיפס את הכל בצורה יותר גדולה או יותר קטנה, והעיקר שיהיה ספר אחד שמכיל את הכל (כי הוא ספר לא גדול כל כך) וכך אדם יוכל לקחת אותו ולעיין בו וליהנות ממנו.
 15. גם הוא היה בבלי ועלה לארץ, והיה מרא דארעא דישראל (נדה דף כ' ע"ב) וזה היה במשך שנה אחת (אחרי פטירת רבי יוחנן), לא היה לו מזל, שנה אחת וזהו... רבי יוחנן אומרים שהארץ ימים יותר מדאי, יש אומרים מאה, ויש אומרים מאה ועשר.
 16. זה ביטוי ידוע של הקדמונים (עיין בספר החכמים מאמר א' סי' צ"ג ובספר החינוך סוף מצוה תקע"ג), מי הוא ה"חכם הגדול"? לא מי שאף פעם לא טועה, אלא שהשגגות שלו ספורות - אפשר לספור אותם, אחת שתים שלש ארבע, ולא יותר מזה, וחכם שהוא לא גדול, יש לו מאה שיגאות בעמוד אחד. אבל אין אדם כזה שאינו טועה בכלל...

לפרטים והזמנות:
053-6652663

כל תשמישי הקדושה במקום אחד

ספרי תורה • תפילין • מזוזות • מגילות ועוד

מוצה ע"י מגוהים מוסמכים מיושבת כסא רהמים

"מצאתי אחד ואמצעי משובח"

יב. החכם הזה, רבי חי טייב, בילדותו כשהיה בן שלוש עשרה-ארבע עשרה, בא הרב חיד"א מא"ז ובחן את התלמידים, שלשה תלמידים, ושאלו אותו איך התלמידים? אמר להם: "מצאתי אחד ואמצעי משובח", איך זה יכול להיות? אם מצאת אחד איך אמצעי משובח, יש רק אחד? אמר להם אח"ד זה ראשי התיבות של שלושת התלמידים שבחנתי, אחד שמו אברהם, השני שמו חי והשלישי שמו דוד, והאמצעי - חי שהוא באמצע, הוא המשובח, כלומר הוא חכם יותר מכולם. וזהו רבי חי טייב. לכן אדם יקרא בספריו ויהנה מהם, ואם יש דבר טוב שכולם יכולים ללמוד אותו, תפרסם ותגיד אותו. כי בגלל שהספר הזה בדפוס מיושן ועם כל מיני ביאורים ארוכים פחות אנשים לומדים בו. וצריך לערוך אותו ולסדר אותו.

אם ערכת ספר אתה אחראי על כל אות ומלה

יג. וצריך ללמוד איך לערוך ספרים, בעוונות יש ספרים שקרו בהם טעויות. ככה קרה לספר פרחי כהונה שחיבר רבו של אבא על הגמרא (שלשה כרכים). ובחלק ב' המדפיסים בג'רא הוסיפו לו שני קונטרסים, אחד נקרא "מעט מים" והשני נקרא "בני מכיר", ועל קונטרס "בני מכיר" כתבו שחיבר אותו רבי כמוס מאמו שזה ראשי תיבות מכ"ר - רבי כמוס מאמו י"ל (יהי זכרו לברכה), וקונטרס "מעט מים" חיבר אותו רבי מימס מאמו שזה ראשי תיבות מ"ם - מימס מאמו. וזה שני קונטרסים, וכל מי שרואה אותם חושב שזה שני חכמים שונים, אחד שמו רבי מימס מאמו ואחד שמו רבי כמוס מאמו, אבל אתה קורא קצת את התולדות ואתה רואה ששני החכמים האלה היו בוחנים את התלמידים בג'רא, ושניהם נפטרו באותו היום - "בסיון תש"ז, ושניהם היו בלי ילדים, ושניהם נולדו באותה שנה ונפטרו באותה שנה, איך זה יכול להיות? התברר שזה אותו חכם. שמו רבי כמוס מאמו, ובג'רא מכנים את השם כמוס - כמימס. ומהשם כמימס עשו מימס. ויש שני ת"ח שערכו את הקונטרסים האלה, זה ערך את החידושים האלה לבד, והשני גם ערך לבדו, וכל אחד קרא לו שם משלו, אחד קרא לו "מעט מים" על שם רבי מימס מאמו, והשני קרא לו "בני מכיר" על שם רבי כמוס מאמו. ולא עלה בדעת העורכים לחבר אותם ביחד, ולכתוב: זה חלק ב' ונקרא גם "בני מכיר". כדי שהקורא ידע שזה אותו המחבר²⁰. אם אתה עורך אתה לא עורך רק בשביל עצמך, אלא בשביל הקוראים, והקוראים האלה הם לאו דוקא מג'רא שהם מכירים מה זה מימס ומה זה כמוס, הקוראים הם מכל העולם. "עורך" פירושו עורך, אבל עורך שהוא מבלבל את הספר ואת הקורא - חבל על כל הטרחה שלו.

אסור לרמות את הקונים

יד. היה לנו בבית ספר קטן מדפוס וורשא לפני מאה שנה (עכשיו נמצא בישיבה), ושם כתוב שהוא ספר נפלא והרמב"ם מזכיר אותו ספר "אורחות צדיקים" שנקרא גם "ספר המידות" בפירוש המשנה במסכת אבות (בפרק ד' משנה ד'), ולפי הנשמע חיברו רבי יוסף בן מיגאש רבו של הרמב"ם. פלא פלאים. ויום אחד אני קורא בו ובסופו אני רואה שמדבר על הרמב"ם ועל ר"י בעל התוספות ועל אחרונים שבאו

20. ולא רק זה, אלא שהוציאו עכשיו את הספרים "פרחי כהונה" מחדש, ושם קרתה טעות אחרת, כתבו שם את תולדות המחבר, ולאורה צריך לכתוב את תולדותיו של רבי חיותא ע"ה שנולד בשנת תרס"א, אבל הם כותבים שהרב המחבר נולד בשנת תרנ"ב, ואחרי שני דפים כתוב שנולד בשנת תרס"א, היכי משכחת לה? הוא היה תשע שנים בבטן אמו וחיכה עד שנת תרס"א? ... לא יתכן. אלא זה שני רבנים, זה רבי מימס (או כמוס) מאמו (שתולדות חייו היו אמורים להיות סמוך לקונטרסים שלו שבסוף הספר) והשני זה רבי חיותא. זה מזכיר לי את הסיפור של יהודה וחזקיה (מהה דף כ"ז ע"א), יהודה וחזקיה היו תאומים, אבל לא נולדו ברגע אחד אלא אחד נולד לשבעה חודשים, והשני אמר עדיין נשאר לי עוד מה ללמוד... ישב שם עוד חודשיים ונולד אחיו. זה פלא פלאים. היו קוראים את זה בגמרא ואומרים שזה לא יכול להיות, אולי זו חידה או משל. מי יודע מה זה. והנה התברר לפני עשר שנים בערך, שהייתה אישה רומניה בגיל עשרים ושבע (בדיוק כמו הדף של הגמרא - נדה דף כ"ז, והיא בת כ"ז...) שילדה תאומים לא בבת אחת, אלא הראשון נולד והשני נשאר בבטן עוד חודש-חודש וחצי ונולד אחר כך. ותהום כל המדינה. הרופאים אמרו לא שמענו דבר כזה, אמרו להם השבוע למדנו בדף היומי דבר כזה, תסתכלו שם במסכת נדה. התפלאו ואמרו זה מדהים כמה יודעים חכמי התלמוד שלכם.

ואכלת ענבים כנפשוך שבעך וכו'), לא מובן מה הוא מדבר, ואיך הגעתי אליו? פעם הביאו לי ספר חדש שהופיע, "כרמי שלי" של רבי מייקץ שלי ע"ה, והייתי נוסע באוטובוס בדרך למסור שיעור בישיבת רשב"ב בת"א, ובדרך יש לי קצת זמן לקרא, וקראתי דיבור של מהרש"ל לא מובן, והמחבר דחק מאד לפרש אותו, ולבי אמר לי שזו לא כוונת מהרש"ל, כי הוא לא מדבר כך, זו לא השפה שלו, כמה שהוא כותב בקיצור, יש קיצור שמוכן ויש קיצור שהוא מסובך, לא יכול להיות שהוא יכתוב כך. הלכתי לבית המדרש ופתחתי את הגמרא בבא מציעא והבנתי רעיון נפלא, מהרש"ל מדבר על המשך הגמרא, לא על המקום שקבעו אותו. הוא כתב קו [לסימון על מה הגהתו] והוא נמשך מעט למעלה, וזה טעה את המדפיסים. וכתבתי את הפירוש שלי בחדש שבט תשל"ד (בירחון אר"ת שנה ר' ס"י ע"ז אות ג'). זה החדש שנפלת בו). ואמרת שראיתי שרבי משה זקן נתקשה בדיבור הזה, וגם חלב חטים נתקשה בו, וגם רבי מייקץ שלי נתקשה בו, ולי נראה פירוש פשוט, ואחר כך באו אברכים ונישקו לי את היד ואמרו לי: כיוונת לגדולים אשר בארץ, מי הם? יש חכם גדול בארם צובא, שמו רבי אברהם ענתבי, והוא כתב ספר "מחלב הארץ" (אר"ץ ראשי תיבות ארם צובא), ופירש בדיוק כמו שאמרת. כיוונת לאמת. נטלו לי את הידיים, טוב שלא עשו לי נטילת רגליים... בסך הכל אמרתי רעיון ויצא לי טוב.

השיגה רובצת לפתח כל אדם

יא. אדם צריך לדעת שכמה שהוא יהיה גאון אדיר הוא יכול תמיד לטעות. האם יש לנו גאון יותר מהגאון מוילנא?²¹ והוא עשה הגהה בפיוט של מוצאי שבת "אמר ה' ליעקב אל תירא עבדי יעקב וכו'", ששם כתוב: "זכור אלה ליעקב", והגר"א מגיה "זכור זאת ליעקב", ומה הטעם? כי "אלה" זה רומז לעבודה זרה, כי ישראל אמרו בעגל "אלה אלהיך ישראל" (שמות ל"ב ד'), וא"כ איך נאמר זכור "אלה" ליעקב, הרי אם כך יהיה הפירוש שה' יזכור לעם ישראל את מה שאמרו "אלה אלהיך ישראל", וזה לא יתכן חס וחלילה, ה' לא יזכור לנו את זה¹⁸. לכן הגר"א החליף את "אלה" ב"זאת", וזאת זה "וזאת התורה אשר שם משה" (דברים ד' מ"ד). אבל יש פסוק אחר בישיעה (מ"ד, כ"א): "זכור אלה יעקב". לא "ליעקב" אלא "יעקב" בלי למ"ד, וכוננת הפסוק שיעקב יזכור את כל החסדים שה' עשה אתו. ובדרך כלל הפייטן הזה כל משפט לוקח אותו מהתנ"ך¹⁹. לכן צריך לומר 'זכור אלה יעקב'. אז גם הגר"א שידע את כל התנ"ך כולו ישר והפוך, ואת כל התלמוד כולו ישר והפוך, לשנייה אחת נעלם ממנו הפסוק הזה, כי אם היה זוכר אותו לא היה מגיה "זאת", אלא היה משאיר "אלה" ומוריד למ"ד. זה כתוב בספר אוצר התפילות בהערה למטה (דף תל"א סע"ב). השיגה רובצת לפתח כל אדם.

17. בגיל ששים עשרה שנה הוא למד בפעם הראשונה שתי מסכתות זבחים ומנחות בלילה אחד (ליל שמחת תורה), ככה מעידים בניו וככה מעידים אלה שהכירוהו, עד שאמרו שהמח שלו זה לא מח של בן אדם. הוא התחיל ללמוד אחרי הסעודה של החג את מסכת זבחים, והנה משענה עשר עד ששים עשרה כבר הגיע לדף נ', והיה שם חכם אחד ששמו רבי מיכל, וכשראה את זה התפלא, איך הגעת כבר לדף נ' איך עשית את זה? בטח למדת בראשי תיבות... אמר לו הגר"א תקח גמרא ותשאל אותי, רבי מיכל לקח את הגמרא והתחיל לשאול, הוא שואל והגר"א עונה, הוא שואל והוא עונה, עד שהוא תפס את הראש שלו ואמר: "אין זה כי אם מברואי ברק, כל כי היות אביי ורבי הוא מפרק" (אצל האשכנזים "ברק" ו"מפרק" הולך אותו דבר, בורק מפונק...). החכם הזה הוא מלאך - מברואי ברק, כל הקושיות של אביי ורבי הוא מפרק אותם. זה מדהים.

18. כתוב בגמרא ברכות (דף ל"ב ע"ב) על הפסוק "גם אלה תשכחנה ואנוכי לא אשכחך" (ישעיה מ"ט ט"ו), אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה: הואיל ואין שכחה לפני כסא כבודך שמה לא תשכח לי את מעשה העגל, אמר לה ה' "גם אלה תשכחנה" אני שוכח את מעשה העגל שאמרו בו "אלה אלהיך ישראל". אמרה לו כנסת ישראל, אם יש לפניך שכחה, תשכח לי גם את מעמד הר סיני? אמר לה ה' "ואנוכי לא אשכחך", אני לא אשכח את מעמד הר סיני שנאמר בו "אנוכי ה'".

19. וכתוב שם בסוף הפיוט "רוני ושמיחי ליעקב", וזו טעות, כי אין פסוק כזה, לכן צריך לומר: "רונו שמחה ליעקב", וזה פסוק בירמיה (ל"א ו'): "רונו ליעקב שמחה, וצהלו בראש הגוים". והפייטן עשה מזה: "רונו שמחה ליעקב" ומי שהדפיס לא הבין מה הפירוש "רונו שמחה"? איזו שפה הזאת? לכן כתב "רוני ושמיחי ליעקב", אבל אין פסוק כזה, יש "רוני ושמיחי בת ציון" (זכריה ב' י"ד), ולא כתוב "ליעקב". לכן הנוסח האמתי "רונו שמחה ליעקב".

הם. עד כאן כתוב בגמרא, אבל במדרש (בראשית רבה פ"ה פ"ב) יש המשך: "ואם אחד הוא, אני הוא, שואמר: וצדיק יסוד עולם" (משלי י" כ"ה). ולכאורה מה הגאווה הזאת?! איך רבי שמעון אומר שהוא אחד ויחיד בעולם. אבל מי שידוע שרבי שמעון נכנס לקבלה והגיע למעלות רמות ומיוחדות, לא יתפלא על זה, ולכן כל העניין של הזוהר, אתה רואה שרמוז בגמרא בכמה מקומות שרבי שמעון היה צדיק גדול בדורו. וגם רבנו חננאל כותב (במסכת סוכה דף מ"ה ע"ב) שרבי שמעון וחבריו הסתכלו במראות אלוקים כמו נבואה. ובזכות רבי שמעון בר יוחאי וכל הצדיקים האלה הקדוש ברוך הוא יאמר די לצרותינו.

ציונו של רבי חי טייב ע"ה

יח. רציתי לומר, שבזמנו רבו של אבא (רבי רחמים חי חיותא הכהן ע"ה) סבל יסורים, ופעם שלח מכתב לאבא ע"ה (ראיתי את המכתב הזה) ואמר לו תעשה לי טובה, אתה נמצא בתונס, תלך לקברו של רבי חי טייב ע"ה ותתפלל בעדי שאהיה בריא מהיסורים האלה, ולכן כל מי שהולך מחר בעזרת ה' לקברו של רבי חי טייב בתונס, יתפלל על כל חולי ישראל, על כל הסובלים, על חולי קורונה (כי יש כאלה שעדיין מונחים בבידוד שבועיים-שלושה), שישתחררו ויצאו מאפילה לרווחה ומאפילה לאור גדול. ונזכה כולנו ליום הגדול שהקדוש ברוך הוא הבטיח שיתן לעם ישראל במהרה בימינו, אמן ואמן.

מי שברך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב הוא יברך וישמור וינצור ויעזור, את כל השומעים את הדברי תורה ברדיו קול ברמה, וגם הקוראים אחר כך בעלון בית נאמן, בין אם קוראים במייל או בכל דרך שהיא, העיקר שהדברים יכנסו בליבם ויעשו להם פעולה טובה, ויעשו גם בי פעולה טובה, ונזכה לגאולה שלימה במהרה בימינו, אמן ואמן.

אחריו. א"כ איך יכול להיות שחיבר אותו רבי יוסף בן מיגאש?! אלא פשוט מאד, הרמב"ם כותב שם ראיתי "בספר מספרי המידות", והספר הזה אינו מספרי היהודים בכלל אלא מספרי הגויים, כי הסגנון שלו משונה ומוזר²¹, זה לא ספר המידות, ולא אורחות צדיקים, ולא חיבר אותו רבו של הרמב"ם רבי יוסף בן מיגאש. ולמה כותבים דברים כאלה? בשביל שהקונים יראו שחיבר אותו רבי יוסף בו מיגאש וכולם יקנו... אבל אסור לרמות את הקונים. וכי מי שערך את הספר לא רואה שהוא מזכיר שם את תלמידיו של ר"י בעל התוספות שהיו אחרי הרמב"ם? איך יכול להיות דבר כזה? אלא זה פשוט בערות. אדם צריך תמיד לשים לב, אם ערכת ספר אתה אחראי על כל אות ומלה.

ספר הילולא דרשב"י

טו. השבוע הזה ההילולה של רבי שמעון בר יוחאי ע"ה. ובכל ספרי ההילולות של פעם היה כתוב שם קטעים מהזוהר, וכל קטע יותר מהקטע הקודם: רבי שמעון אתה בחיים ואני בוכה עליך, מה יהיה לעולם כשתסתלק ממנו, העולם יהיה בחושך, והקטע השני אותו דבר, וכך השלישי והרביעי. וכי אין לנו סיפורים והלכות מרבי שמעון במשנה ובגמרא? אין לנו דיבורים עליו? יש המון דברים. לכן בא רבי יוסף חיים ועשה אחרת, קודם כל הביא קטעים של רבי שמעון בר יוחאי מהמשנה, מהגמרא²², מהתוספות והברייתות, ומהמדרש ומהירושלמי, וגם קטעים מהזוהר. אבל העיקר להתחיל במשנה. לא כל אחד יודע אותה.

מאן דילדא אימיה כרבי שמעון תיליד

טז. ויש קטעים שהוא לא הביא אותם. יש מקום אחד בגמרא בעבודה זרה (ס' ע"ב) שכתוב שם: יחולו לו לרבי שמעון ברכות על ראשו, שכשהוא מתיר מתיר אף בשתיה, וכשהוא אוסר אוסר אף בהנאה. ושם הוא מדבר על ענין של יין נסך, ואמר שבענין אחד מותר אפילו בשתיה, ובענין אחר אסור אפילו בהנאה, כי רבי שמעון בר יוחאי היה החלטי, ועל זה אמרו: יחולו לו ברכות על ראשו, כי הוא לא היה חושש לפסוק, אלא כאן פסק שמותר בשתיה וכאן פסק שאסור בהנאה. ובמקום אחר כתוב (מכות דף י"ז ע"ב): "מאן דילדא אימיה כרבי שמעון - תיליד, ואי לאו - לא תיליד" - מי שאמו יולדת חכם כמו רבי שמעון שתלד, ואם לא יכולה להביא כמו רבי שמעון, לא צריכה ללדת, כי כל העולם לא שווים לעומתו. [א"ה: ק"ק וכי אין עוד הרבה דרגות מתחת לדרגת רשב"י שהם מעלות רמות?! ולמה לא תלד כאלה? ובאמת הריטב"א שם כתב דלא גרסינן תיבות "ואי לא לא תיליד", דהרבה יש למטה מר"ש שטוב להוליד. (ולפי זה נראה שמשפט הקריאה הוא "מאן דילדא אימיה - כרבי שמעון תלד"). העורך].

ואם אחד הוא, אני הוא

יז. ויש עוד גמרא (סוכה דף מ"ה ע"ב) שאמר רבי שמעון: ראיתי בני עליה והם מועטים, אם מאה הם, אני ובני מהם, ואם חמשים הם, אני ובני מהם, ואם שנים הם, אני ובני

21. זה ספר של פילוסופיה, שאומר שהפילוסוף לא אכפת לו מכל העולם. ופעם אחת הגיע לדרגה כזאת שהיה באוניה ומישהו עשה עליו צרכים חוץ מהכבוד, והוא לא התפעל ממנו, ולא הרגיש שום צער, ואמר ידעתי שהגעתי לדרגה גדולה מאד שלא אכפת לי לא מהכבוד ולא מהבזיון, אבל אין דבר כזה בעולם אדם שלא אכפת לו מהבזיון. אבל אצל הפילוסופים יש להם כל מיני שגעונות כאלה, בספר הברית מובא על פילוסוף אחד ששמו דיוגניס, שהיה מג'נון לגמרי, הוא לא היה רוצה לגור בבית ולא בשום מקום והיה גר בתוך חבית. ולא היה לו שום כלי טוב, וכשהיה רוצה לשתות היה הולך לנהר ולוקח כלי של חרס ושותה ממנו מים. ויום אחד ראה נער שהוא מלקק בידיו מן הנהר ושותה, אמר: הנער הזה לימד אותי חיסכון, ושבר את הכלי, אמר: מעכשיו אני אשתה מתוך הידיים שלי. ואלכסנדר מוקדון היה מלך חזק מאד בזמנו, ופעם בא אל הפילוסוף הזה ואמר לו: אתה חכם גדול, תגיד לי מה אתה רוצה שאעשה בשבילך? אני מוכן לתת לך הכל. ענה לו: אני מבקש ממך משהו. אמר לו: מה המשהו? אמר לו: תזוז קצת, כי אתה מסתיר לי את השמש... זה גורמלי הבן אדם הזה? אבל זה דיוגניס.

22. והביא שם גמ' ממשנת דף ל"ג (ע"ג) הסיפור של רשב"י במערה. והשבוע הזה רוב העולם מסתפרים, האשכנזים ב"ג לעומר והספרדים ב"ד לעומר, ויש סיבה לזה ולזה. ואמר רבי משה חורב ע"ה שהסיפור של רבי שמעון בר יוחאי מופיע במסכת שבת בדף ל"ג ע"ב בממשיך לדף ל"ד ע"א, ל"ג כמו האשכנזים וממשיך לדף ל"ד כמו הספרדים. עשו שלום בין שניהם...

יצא לאור

ספר השיעור - עלוני בית נאמן תשע"ז

עם נישאים מופת עם

ניתן להשיג < 08-6727523 > שלווחות 1,2,3,6

להזמנות מרוכזות 052-7130554

להארות הערות והזמנות ניתן גם כמיל: bait.neheman@gmail.com

הספר מרן שליט"א על מרן הראש"ל הגאון רבי אליהו בקשי דורון זצ"ל

[ערוך מדברים שנאמרו ביום פטירתו, בשעת ההלויה ובאזכרת השבעה]

והורם מעלי ראשי עטרה, והוסר הענק מצאראוני.
וסר הניר אשר נשאר לדור, ושח דגל אשר אסף גאיוני.
בני דוד! שאו נור ועדות, ושברו פך אשר הוא ראש שמיני.
למי זה אחריו תאות מלוכה, ומי ישב עלי כסא ה'?
ומי ישפוט עניי-עם בצדק, ומי ירוה במימיו צמאיוני?
ואיה רב אשר יהיה כהני, ואיה הר אשר יהיה כסיני?

היום זה יום פטירת רב האי גאון שהיה אחרון הגאונים בזמן וראשם בחשיבות, הוא נפטר בכל בניסן בשנת ד' אלפים תשצ"ח, זאת אומרת לפני 982 שנה, ויש קינה אחת שכתב עליו רבי שלמה בן גבירול, והמלים תואמות את הגאון המנוח שלנו, ואני אקרא אותה:

על פי תשובת יחווה דעת (ח"ב סי' ס"ד). זה לא פשוט, והרב פתר את הבעיה בקלות.

הרב היה אדם מיוחד. אתה קורא את התשובות שלו הם כתובות בשפה ברורה עם מקורות והסברים בטוב טעם ודעת. צריך לדעת לעשות ספר קיצור מדברי הרב בקשי דורון ע"ה²⁵, בנין אב חלק א' חלק ב' חלק ג' וכו' לעשות מהם תמצית, אדם שרוצה לדעת מה דעתו של הרב המחבר בנושא מסוים, יקרא פסקי דינים ויעיין במקורות למטה בלי אריכות, ומי שרוצה לפלפל ולהקשות, אין הכי נמי יקח את התשובות ויעיין בהם עד שיביין. אבל צריך לדעת "ויאמר לקוצרים ה' עמכם" (רות ב', ד'), רבנו הקדוש כתב ששה סדרי משנה ואמרו הגאונים שהיו פעם שש מאות (או שבע מאות) סדרי משנה והוא תמצת אותם אחד אחוז למאה, מתוך שש מאות סדרים עשה ששה סדרי משנה. וככה למדו ושינו אותם מדור לדור, אותו דבר עשה הרמב"ם, את כל התלמוד כולו כינס אותו לספר משנה תורה, והוא כתב באגרותיו "אם יכלתי לצמצם כל התלמוד בפרק אחד - לא שמתי אותו בשני פרקים" (מאמר תחיית המתים), העיקר הוא קיצור, פרטים אפשר לראות בפנים. וצריך ללמוד.

אני זוכר לפני שנתיים-שלוש בתי העלוכה גאולה ז"ל נפטרה, והמנוח טרח ובא מירושלים בשביל לנחם ולעודד. פעם הייתי אצלו בחול המועד סוכות והבאתי לו ספר מגדולי ישראל שלי, ושם (ח"א עמ' קע"א) יש מאמר על הגאון מוילנא שהוא נפטר בחג הסוכות, אמר לי "דבר בעתו מה טוב" (משלי ט"ו כ"ג), הנה יש משהו על הגאון מוילנא שזה התאריך שלו. היה אדם שמח ומעודד, אפילו לבוא להילולא לכמה דקות וללכת היה מספיק. יש לנו מכתבים שלו שהוא מברך ומעודד את הישיבה, פעם הרב עובדיה ע"ה דיבר

25. יש הרבה שלא יודעים לעשות קיצורים, אם נתן להם נושא הם יפתחו ויפתחו אותם, נושא שהוא שורה אחת כותבים עליו מאה דפים, לא חבל על הזמן של הכותב ושל הקורא? יש חכם אחד בן דורנו שכתב ארבע מאות טעמים מדוע לא אומרים תחנון בחודש ניסן. ספר שלם עם ארבע מאות טעמים! לא חבל על הזמן? זה כלל ידוע אין אומרים תחנון בחודש ניסן. נקודה. תמשיך הלאה עוד הלכה. אנשים מאריכים ומאריכים ומאריכים, בסוף אף אחד לא קורא כלום. צריך ללמוד את המדה של הקיצור. איך לקצר דברי חכם עם המקורות שלו, עם הטעמים שלו, בלי אריכות. צריך לקצר ספר מנוחת אהבה. וללמוד את האומנות הזאת של הקיצור, לכתוב את ההלכות עם מקורות למטה, מקור אחד או שנים או שלושה עיקריים, והשאר מי שרוצה לעיין יפתח את המקור.

שהוא על המקום מחליף את השמות והכל בסדר, והוא אמר תזהר זו סכנה, אם רוצים להחליף שמות שיחליפו חודשיים לפני כן ויעשו מי שבירך, וגם אין טעם להחליף שמות סתם ככה, רק כשיש אדם חולה מחליפים, סתם ככה להחליף שמות?! לא יתכן כדבר הזה. אמר לו הרב וואזנר אתה צודק, והדפיס את הדברים בספרו (עיין בשו"ת בנין אב ח"ג סי' נ"ז), ומאז גם הרב וואזנר אמר תזהרו לא ללכת אחרי הדמיונות של בני אדם. ההלכה מעל כל הדמיונות. זאת ההלכה, השם של החתן כך וכך ושל הכלה כך וכך. אם זה לא הולך טוב על פי גימטריא, יש גימטריא אחרת שהיא טובה... הרב היה צדיק. היה ישר. היה אמת.

פעם אחת ניצלנו מהפסד ממוון ע"י הרב זצ"ל, הוא היה לפני כן רב בחיפה, ושביעי של פסח לפני כמה שנים חל ביום ששי, ובבית מצאו שמן שכתוב עליו בהשגחת הבד"ץ העדה החרדית ולא כתוב עליו כשר לפסח (זה היה שמן של חברת שמן, והחברה הזאת הייתה בחיפה), ולעומתם היה שמן אחר שכתוב עליו כשר לפסח ולא כתוב העדה החרדית, בבית אמרו אם זה העדה החרדית ודאי זה כשר מאה אחוז, אז הם החמיירו על עצמם ולקחו את השמן הזה, אמרתי להם רגע, לא כתוב שזה כשר לפסח, זה לכל השנה, מי יודע מה יש בו? מה עושים? מתקשרים. התקשרתי לחברה, "אין קול ואין עונה ואין קשב" (מלכים א' י"ח, כ"ט), התקשרתי לרב שמואל דרוז זצ"ל (שהוא היה הרב של השכונה שלנו כאן בשיכון 1, מרכז בעלי מלאכה), והוא אמר לי אני אתקשר לרב בקשי ואודיע לך דבר ברור (אין לי טלפון ישיר שלו, או שהתקשרתי ולא ענה), אחרי שעה ענה לי, אמר לי כשר גם לפסח, ולמה לא כותבים העדה החרדית שהוא כשר לפסח? כי אולי יש חס וחלילה מישהו אשכנזי ויקח את השמן הזה, וזה קטניות²⁶. אבל לפי דעתי הם לא צריכים לכתוב ככה, יכתבו כשר לאוכלי קטניות, או כשר לספרדים וזהו. אחרי עמל וטורח מצאנו את ההיתר. אחרת לא ידענו מה לעשות. אמרתי נאכל בשביעי של פסח מצות יבשות, ובשבת יש איזה היתר לאכול את התבשיל

24. וזה לא שמן זית, הם מחמירים כל כך בשמן זית, שאפילו לקחת זיתים מהארץ אינם לוקחים, שולחים לספרד שלוחים (אני מקווה שהשנה לא עשו את זה בספרד, יש רח"ל מהקורונה אבדון ומוות), והיו מתפארים בזה, אנחנו שולחים משגיחים שלנו שיעמדו בשעת המסיקה (בשעה שחוטכים את הזיתים מן האילן) לראות אותם, מה זה? מצה שמורה משעת קצירה?!... ככה הם עושים. אבל יש לכם זיתים כאן, אם אתם לא נותנים אימון בשמן עושים כאן, תקחו זיתים ותסחטו אותם ותעשו מהם שמן זית. למה שמן זית מחוץ לארץ?

עכ"ל. מלים כדרכונות. רוב הדברים מובנים ויש קצת מלים קשות, אבל מי שיודע לשון תנ"ך יבין את זה יפה מאוד. המנוח היה הר, הר של תורה, המנוח הקים את מכון בנין אב בירושלים, ובניו וחתניו ונכדיו כולם תלמידי חכמים, והוציאו ספרים עתיקים ונדירים לאורה על ידי המכון שלו, היו נדיבים בארצות הברית שהיו תומכים במוסדות שלו²⁷. ויש לו גם שו"ת בנין אב.

אדם מיוחד היה, אדם צדיק, אדם עניו, אדם חסיד, שאינו עונה למחרפים אותו, לפני שנים רבות בזמן שחתם על היתר המכירה (כמו שחתמו כל הרבנים לפני ואחריו, ורק עליו התנפלו אנשים לא טובים), כתבו בעיתון חרדי "בושה וגלימה", ושם יש חותמת שלו עם תמונה שלו (בושה וכלימה עשו בושה וגלימה), ככה אדם יעשה! מה אתם רוצים ממנו?! הוא הלך בעקבות ראשונים וחכמים שהתירו לעשות היתר מכירה בשביעית לצורך העם שאין להם מה לאכול, מימי רבי יצחק אלחנן ע"ה עד ימינו, מה יש לכם ממנו?! אבל הוא לא ענה למחרפים אותו. הוא היה צדיק ישר ואמתי.

פעם היה מיסטיקאי אחד שהיה הולך לחתונות, ואומר לחתן ולכלה השמות שלכם לא מתאימים, וכדי שהחשבון יתאים לכללים הידועים לו, היה מחליף אותם על המקום, אבל למחרת החתן והכלה נשארים בשמות שלהם, והוא כותב בכתובה שמות של אנשים שאינם בעולם, הוא עושה ככה על פי הקבלה ועל פי הדמיון שלו, ועשה לו שם בעולם. והרב בקשי דורון ע"ה כתב מכתב לרב וואזנר זצ"ל שהאדם הזה מחריב את העולם, הכתובה הזו פסולה כי כתובים שם שמות אחרים. והוא שלח העתק לכמה רבנים, וביניהם גם לי, כי אני גם כן התפתיתי לשמוע לקול אותו חכם

23. יש ספר אזהרות שכתב בן גבירול, קוראים את זה בחג השבועות. והנה מצאו הנכדים של הרב (או החתן שלו) הגהות של הרגוצ'ובר, זה גאון ידוע ומפורסם אצל האשכנזים, היה חריף מאוד, מי שלומד תורה בשיטת האשכנזים, יאמר לכאורה מה להם ולשירה הספרדית? אבל הרגוצ'ובר היה מתעניין בכל דבר, והוא כתב הערות על האזהרות שהאשכנזים לא אומרים אותם, למה כתב עליהם הערות? כי הרשב"ץ (רבנו שמעון בר צמח) כתב פירושים על האזהרות האלה, ולפעמים הוא נדחק בכונת המשורר, בא הרגוצ'ובר ואמר לו "איך אתה לא מבין את המשורר הגאון?" מה שהוא אמר ככה כוונתו ככה וכו' וכו', זה מדהים. אנחנו יודעים הרגוצ'ובר היה בקי רק בגמרא, הר"ף, הרמב"ם, הר"ש, אחרונים כמעט ולא קרא, יש לו זמן ללמוד מורה נבוכים? יש לו זמן ללמוד שמונה פרקים? יש לו זמן ללמוד שירת ספרד? אבל ככה הוא היה. והדברים האלה נעלמו מעיני כל ח"י, ופתאום הנכדים או הקרובים של הרב הוציאו אותם לאורה.

שהיום כמעט אין מי שעושה תיקון חצות בימי בין המצרים, אבל כשהיינו ילדים ולמדנו בפורת יוסף, ישבנו על הרצפה וקראנו תיקון חצות בדמעות, והיה רבי בן ציון מרדכי חזן שהיה לו קול חנון מאד, והוא היה קורא וכל הישיבה נמשכת אחריו, והיום נשכח הדבר הזה. **והיה הרב בקשי דורון ע"ה שם ואמר לו מחילה, אני הייתי בכסא רחמים, וקוראים שם תיקון חצות כרגיל מימים ימימה, מנהג שמובא בפוסקים לא עוזבים אותו, אמר יופי, טוב.** (ועכשיו אני שומע שגם בפורת יוסף קוראים תיקון חצות בימים האלה).

הרב היה מקור של חכמה בינה ודעת וענווה, והענווה שלו מעל הכל, מעולם לא תרגישו שהוא אדם מעליך, הוא מדבר אתך "כדבר איש אל רעהו", כדבר אח אל אחיו, ככה הוא היה. אמנם בעוונות אי אפשר שתהיה לו הלוויה כמו שצריך בגלל הקורונה הארורה הזאת, אבל כתוב בירושלמי בשקלים (פ"ב ה"ה) "אין עושים נפשות לצדיקים - לא צריכים לעשות להם מצבה על הקבר - דבריהם הן זכרונם", הדברים שלהם הם זכרונם. אני זוכר מאמר אחד בשו"ת בנין אב שאומר למה נוהגים שכאשר בן אדם חוזר בתשובה הוא מסתגר בישיבה? אם טייס חזר בתשובה, שיהיה טייס חוזר בתשובה, מה יכול להיות? טייס עם כיפה והוא טס בשמי השמים והוא חזר בתשובה. יהיה מהנדס חוזר בתשובה. והדברים שלו מאד נכונים. הרי זה שעלה לירח לפני חמשים שנה (ניל ארמסטרונג), אמרו לו: מה חשבת כשהגעת לירח? אמר להם: חשבתי "שיר למעלות אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי, עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ" (תהלים קכ"א א'-ב), אמרו לו למה חשבת על זה? אמר להם ראיתי את עצמי בודד בקוסמוס, בודד בבריאה כולה, אם מישוהו יתן לו מכה או אם יפול עליו משהו אין מי שיציל אותו. אין מי שיודע אותו. (והיה מקרה אחר בקולומביה, שבעה אנשים נקטפו חייהם ולא נשאר מהם זכר). אמר הרגשתי מה זה העוצמה של הבריאה. אפשר להיות טייס מאמין. אפשר להיות מהנדס מאמין. אפשר להיות רופא מאמין. זה כבוד לתורה. והדברים שלו דברים של טעם. אבותינו בספרד ככה היו, הרמב"ם היה רופא, רבנו נסים היה רופא, רבי יהודה הלוי היה רופא, וגם בפילוסופיה היו בקיאים, בכל חכמה ובכל מדע, ויראת שמים מעל כולם. **צריכים לגדל דור של יראי שמים חכמים, שאם יבואו אנשים טפשים וכסילים ובוטלים שאומרים העולם נברא מאליו, יענו להם באבי אביהם, יאמרו להם לא זו הדרך שאתם אומרים, אתם חסרי דעת, אתם צריכים להבין שהעולם הזה נברא ע"י בורא עולם בטוב טעם ובחכמה.**

השנה הזאת הסתערה עלינו בעוונות המכה של המגיפה הזאת, קוראים לה קורונה. ומצאתי את המגפה הזאת במזמור של פסח, ארבעה שצריכים להודות כתובים במזמור "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו" (מזמור ק"ז), פעם כתוב ויצעקו ב-צ', פעם כתוב ויצעקו ב-ז', פעם ויוציאם, פעם ויציילם, אי אפשר לזכור את זה בעל פה, כל פעם אני קורא את המזמור צריך לקחת סידור, אי אפשר לעשות

סימנים, חוץ ממלה אחת שמשותפת לכולם: **"בצר להם",** ארבע פעמים זה כתוב, בצר להם, בצר להם, בצר להם, **בגימטריא 367** כמנין **קורונה**, הקורונה עושה צרות בעולם כולו, ספרו לי שבצרפת בשבוע האחרון מתו ביום אחד מהקורונה הארורה הזאת 1800 איש! כל העולם כולו אובד עצות, לא יודע מה לעשות, אין שום תרופה, אין שום חיסון, שום דבר. רק אצלנו נפגעים כמעט הכי פחות מכולם. (כמעט, כי יש אומרים שבתמין לא מתים, קשה לי להאמין, איזו זכות יש להם? אבל מי יודע). וכאן בארץ סופרים את הנפטרים כל יום, הגענו לשבעים, הגענו לשמונים, הגענו לתשעים, כל נפש אחת מישראל שקולה עולם מלא.

אבל היו דברים לשעבר, לפני שהמציאו את כל החיסונים וכל התרופות, היו מידי פעם דברים כאלה שהרסו את העולם, המשיכו כמה זמן, חדש חדישיים שלשה ונגמר, ואחת מהם זו מגפה שהיתה בזמן רבנו האר"י בשנת של"ב, כתוב בספר קורא הדורות שהראשון שנפטר במגפה הזאת היה **הרדב"ז** - רבנו דוד בן זמרה, הוא חי למעלה ממאה שנה, ונפטר בשנת של"ב, אז אנשים אמרו טוב הוא זקן, ככה דרך העולם, וכי יכול היה לחיות יותר ממאה שנה?! אבל אחר כך המשיכה המגפה והרגה והרגה, עד שהאחרון היה **רבנו האר"י** שנפטר בחמשה באב של"ב, היה בן שלושים ושמונה, זה כבר צעיר מאד, זה לא דרך העולם, פחות מגיל ארבעים הלך לעולמו, זה בטח בא לרמוז על משהו. ואחרי שנפטר האר"י פסקה המגפה לגמרי. וכתוב (בספר קורא הדורות) שאמרו על זה: "בככורו ייסדנה ובצעירו יציב דלתיה" (הושעו"כ"ז), בככורו זה הרדב"ז שהיה בכור, האריך ימים ושנים טובות למעלה ממאה שנה²⁶, ובצעירו זה האר"י.

כל דבר ודבר יגיע הזמן שלו. מישוהו האמין שתהיה לנו מדינה בדור שלנו? אף אחד לא האמין אחרי השואה. אבל הקב"ה אמר וזה היה. "כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמוד" (תהלים ל"ג ט'). לכן צריכים לחיות כאחים. בעניינים של דת מה שאסור אסור, אין מה לעשות. לא לעשות חכמות. מי שחושב שאם הוא יעשה חכמות ימצא חן בעיני החילונים - הוא לא ימצא חן. כי תמיד הם דורשים עוד קולא ועוד היתר ועוד קולא ועוד היתר. תאמר להם זה אסור בלי יכוחים. ואם לא ישמעו לא ישמעו. אנחנו נשמור.

26. עד שכתב פעם רבי מתתיה שטראשון אם תמצא שאלות ברדב"ז סותרות זו את זו אל תשאל על זה, כי את זה כתב בגיל שלושים ואת זה כתב בגיל תשעים, והוא לא יכול לזכור בגיל תשעים מה כתב לפני ששים שנה, קורה דבר כזה. אדם כתב משהו בגיל שלושים ואחרי ששים שנה נתחלפה דעתו. הבעיה היא שאנחנו לא יודעים איזו תשובה מוקדמת ואיזו תשובה מאוחרת. הגאון בעל חתם סופר היה רושם בשולי התשובות שלו באיזה שנה כתב אותם, היה כותב ליל פלוני תקצ"ה, ואחר כך חותם: משה"ק סופר מפפד"מ. מה זה? **משה הקטן סופר מפרנקפורט דמיין.** המקור שלו היה מפרנקפורט, אחר כך עבר לפרשבורג, והוא כותב תמיד את המקור איפה למד תורה. תמיד הוא חותם ככה. לפחות אתה יודע איזו תשובה מוקדמת ואיזו תשובה מאוחרת, בספרים אחרים אין תאריכים לתשובות.

צריכים לחנך את הילדים על פי תורה ועל פי אמונה באמת. אומרים שהרב חירארי ע"ה כשהיה אומר "אם כבנים אם כעבדים וכו', אם כעבדים עינינו לך תלויות עד שתחננו" היה בוכה במלים האלה עד שתחננו, וכשהיה מתפלל שליח ציבור והיה אומר "על חסדך הגדול באמת נשעננו", המילה באמת היתה יוצאה מקירות לבו, באמת! לא לעשות זיופים, להיות אמת, להיות ישר, להיות צדיק, שכאשר אחד יפגוש יהודי דתי לא יבזה אותו. מה פתאום?! היהודי הזה הוא בעל מוסר הרבה יותר טוב ממך. הוא אדם ישר ואמתי. המלה שלו מלה. הן שלו הן ולא שלו לאו. הן צדק יהיה לכם. והרב המנוח היה מהסוג הזה. היה ישר ואמתי. ולכן זכה לבנים וחתנים ותלמידים שמוציאים ספרים בטוב טעם ודעת. כותבים ספרים ועושים עבודה נפלאה²⁷.

זכותו של המנוח תעמוד לנו ולזרענו ולזרע זרענו עד עולם. ואנשים ילמדו בספרים שלו, יפיצו אותם ברבים הן בקיצור הן באריכות, הן ברעיונות של מוסר, של תורה, של דעת, של חכמה, כדי שידעו כל העולם שהתורה שלנו היא מעל כל התורות המזויפות של העולם, כולם משובשות, כולם מזויפות, ה' ירחם. הרמב"ם כתב אם תעשה השוואה בין התורה שלנו לתורה של אומות העולם, זה כמו שאתה מדמה פסל לבן אדם חי, אדם חי אתה רואה שהוא חי, והפסל דומה לו, יש לו עינים, יש לו ידים, יש לו רגלים, ויש לו פה, אבל הכל מת, הכל יבש, ככה גם התורות שלהם. צריכים לגלות את המאור שבתורה. אנחנו מתפללים שהגאון המנוח, הצדיק העניו, שלא ידענו אחד ממאה מהמעשים הטובים שלו, רק עכשיו שמענו **מהרב שלמה עמאר שליט"א** שהיה מתענה כל ימי השובב"ם, והיה מתפלל בהנף כל יום ואפילו בחו"ל שהוא לא יודע את שפת המקום ושפת המדינה, מכתת רגליו זמן רב עד שמוצא מנין. יהי רצון שזכותו תגן בעדנו שתפסיק המגיפה, וה' יתברך ישלח רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל שבארץ ובתפוצות, וגם לגויים כולם יתן להם רפואה, ויתן להם דעת שלא יחבלו אחד בשני, "לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה" (ישעיה ב' ד'). והיה הרב הצדיק המנוח מגן עלינו ועל כל ישראל, ובעזרת ה' נזכה כולנו ליום שתהיה לנו גאולה שלמה ומשיח צדקנו, ונגיע למעלה שכל עם ישראל ידעו להעריך את התורה ולהעריך את האמונה ולהעריך את גדולי הדור ולהעריך את זה שאנחנו זכינו להיות חלק מעם ישראל, ונזכה לבשורות טובות ישועות ונחמות אמן ואמן.

27. סוגיית תגרי לוד בבבא מציעא זה סוגיה עמוקה מאד, אני זוכר בילדותי היתה קשה לנו מאד. בדף נ' תוס' שם לקחו את כל העמוד, עד שאמרת ים... כמו ים התלמוד, אתה שוחה ואתה לא יודע איפה ידך ורגליך, והנה התלמידים של ישיבת בניין אב של הרב המנוח, כתבו קונטרס שמבאר את הסוגיה הזאת, ומביאים שם את כל המפרשים, ראשונים ואחרונים מרוכזים על הסוגיה הזאת, אדם שרוצה ללון בעומק הסוגיה יש לו איפה ללון, אדם שרוצה לפסוק הלכה יש לו איפה לפסוק, אדם שרוצה לברר משהו יש לו מאיפה לברר.

אי התמונה?

הלכה נאמנה

לומר "לעמר", וכמו שאתה אומר "בשנת שלוש למלכו" (אסתר א' ג'), וכן "לערך פלוני" (עיינין אבן העזר סימן קכ"ו). ומי שאומר "בעמר" עושה פאולו כל הקמים הם עמר, וזה לא נכון כי זו ספירה של העמר, ולכן יותר נכון לומר "לעמר". אולם יש רמז לאשכנזים שאומרים "בעמר", כי המלים "לג בעמר" (בלי נא"ו) עולות בגימטריא שלש מאות ארבעים וחמש, כמו הגימטריא של "מלשה", וזה רמז שרבי שמעון בר יוחאי היה ניצוץ של משה רבנו. אבל זה רק רמז בעלמא, והנכון לומר "לעמר". (גליון 12 אות א' - ספר השיעור עמור ר"ב, וגליון 62 אות ט"ו).

בנסח ספירת העמר, אנחנו אומרים "לעמר" והאשכנזים (נוסח אשכנז) אומרים "בעמר", ומה יותר נכון? הרב ח"ק יעקב (סימן ט"פ סעיף קטן ח') כותב שהנכון לומר "לעמר". וכן דעת רבנו הא"ר בשער הפגנות (ענין ספירת העומר דרוש י"ב). למה? משום שהעמר אינו דבר שנמשך ארבעים ותשעה ימים אלא רק יום אחד, כתוב: "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה" (ויקרא פרק כ"ג פסוק ט"ו), דהיינו שקצצית העמר, הבאת העמר והנפת העמר שלשתם ביום אחד - יום ט"ו בניסן, ומשם מתחילים למנות את העמר, ולכן הנכון

ידע תדע

א. יש כלל פה מאד שכתבו בשם אבן עזרא (דט"ו ע"ג): **כל מצוה שכתוב בה "לכם" צריכה להיות מעומד**. ויש שמונה מצוות שצאמר בהם המלה "לכם" בתורה או בנביאים. והסימן שלהם: **"העצלו שקם"**, כלומר אפלו אדם עצלו צריך לקום בהם, העצלו "שקם" - ה' הלל, ע' עמר, צ' ציצית, ל' לבנה [רחן], נ' נטילת יולב, ש' שופר, ק' קדוש, מ' מילה. ובכל אחד מאלה כתוב "לכם". **בהלל** כתוב "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" (ישעיה פרק ל' פסוק כ"ט), **בעמר** כתוב "וספרתם לכם" (ויקרא פרק כ"ג פסוק ט"ו), **בציצית** כתוב "יהיה לכם לציצת" (במדבר פרק ט"ו פסוק לו), **בלבנה** כתוב "החדש הזה לכם ראש חודשים" (שמות פרק י"ב פסוק ב'), **בנטילת יולב** כתוב "ולקחתם לכם ביום הראשון" (ויקרא פרק כ"ג פסוק מ'), **בשופר** כתוב "וזם תרועה יהיה לכם" (במדבר פרק כ"ט פסוק א'), **בקדוש** כתוב "ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם" (שמות פרק ל"א פסוק י"ד), **ובמילה** כתוב "המול לכם כל זכר" (בראשית פרק י"ז פסוק י'). וזה מאד מענין, שכל המצוות האלה נאמר בהם "לכם" ועומדים בהם. (גליון 13 אות ב' - ספר השיעור עמוד רכ"ב).

ב. במשנה במסכת אבות (שנקרא השבת פרק ה' משנה ד'): עשרה נסים נעשו לאבותינו במצרים, ועשרה על הים. מה הפרוש? עשרה נסים במצרים הם ידועים כנגד עשר המכות, כי בכל מכה היה נס לישראל. ויש שהמכה בעצמה הביאה את הטובה לישראל, כמו מפת דם שישראל התעשרו ממנה (אמנם לא בכל הפכות התורה אמרה "והקלית") (שמות ח' י"ח). אבל אותו דבר קלם. ועשרה נסים על הים, מפרשים באבות דרבי נתן (פרק ל"ג אות ב'). המשנה ממשכה: עשר מכות הביא הקדוש ברוך הוא על המצריים במצרים, ועשר על הים. אמנם בהגדה של פסח כתוב שהיו מכות הרבה

יותר, ולפי מה שכתוב כאן זה דלא כמאן [לא כאף אחת מן הדעות], לא כרבי יוסי הגלילי (שאמר 10 במצרים 50- על הים) ולא כרבי אליעזר (שאמר 40 במצרים 200- על הים) ולא כרבי עקיבא (שאמר 50 במצרים 250- על הים). אבל פנראה המכות העקרויות היו רק עשר בלבד. (גליון 163 אות ג').

ג. בעיר אלחאמה הסמוכה לעיר גאנס [בדרום תוניסיה] יש קבר של צדיק גדול ושמו **רבי יוסף המערבי**, ורשום על קברו שהוא נפטר בראש חודש טבת שנת ש"פ, שזו אותה שנה שנפטר רבי חיים ויטאל. ולכן מישוה כתב השערה שזה אחד מתלמידי הא"ר, כי הוא מצא בספר שבחי הא"ר שאתה מתלמידיו נקרא "רבי יוסף המערבי". אבל זו לא הוכחה, כי "המערב" פירושה שפא ממרוקו, ואם פן יכול להיות שזה מישוה אחר, ואותו תלמיד הא"ר נקרא "רבי יוסף בן טובול" והוא לא הגיע לתוניסיה. אבל **רבו של אבא** עליו השלום [מרו רבנו רחמים חי הוייתה הפהו זצ"ל] בספר זכרי כהנה (ח"א מערכת ה"א אות ג'), כתב שהוא היה דין באותה תקופה בעיר "אלחאמה", ונזכר בשו"ת יכין ובעז, שכתוב שם (ח"א סי' קט"ו): "והודענו לרב הדין של אלחאמה רבי יוסף המערבי", אבל לא ידוע לנו מי זה. המחברים של "יכין ובעז" היו שני אחים נכדיו של הרשב"י - רבנו שמעון בן צמח, שיש לו בן שנקרא הרשב"ש - רבי שלמה בן שמעון, והוא יש לו שני בנים: אחד שמו הרצ"ש - רבי צמח בן שלמה, ואחד שמו הרשב"ש - רבי שמעון בן שלמה (ונקרא על שם סבו), ויש להם שני כרכים וקראו להם: שו"ת יכין ובעז, כמו שעשה שלמה שני עמודים בבית המקדש וקרא לאחד יכין והשני בעז (הספר נדפס בליוורנו אחרי פטירת הרבנים קמאתים שנה). (גליון 64 אות ו' והערה 1).

למען תספר

"כל הנוסעים מתבקשים לרדת והנסיעה תהיה ביום ראשון!"
אדם חיב למסר נפש עבור המצוות, והקדוש ברוך הוא עוזר לו, כי כשאדם משתדל על דבר מצוה יש לו סיעתא דשמיא. מישוה ספר לי ספור: אדם אחד חזר בתשובה לפני שבע-שמונה שנים והתחיל לשמר שבת, והנה יום אחד טס לפנמה, ומשם נסע למדינת קולומביה, כשפא לחזור לפנמה, גרשו אותו, ואמרו לו שעליו לצאת מיד לישראל. אמר להם: "היום יום ששי", אמרו לו: "יש היום טיסה בשבילך, לא מענין אותנו". אבל הוא שומר שבת ולא ידע מה לעשות. ישב שם במטוס והתחיל להתפלל: "רבונו העולמים תעשה שאני לא אחלל שבת, כי זה שבע-שמונה שנים שחזרתי בתשובה ואני שומר שבת". פתאם קרתה תקלה במטוס, ואמרו: "רבותי! כל הנוסעים מתבקשים לרדת והנסיעה תהיה ביום ראשון!" **תראו איך קורה נסים כאלה!** (עלון מס' 64 אות ל"ג והערה 22).

אלדד הדני

יהודי אחד כתב ספר "אלדד הדני", שמו "אלדד", כמו השם שכתוב בתורה "אלדד ומידד מתנבאים במחנה" (במדבר פרק י"א פסוק כ"ז). והוא בא ואמר: אני מעשרת השבטים משבט דן. ולכן קרא לספרו "אלדד הדני". שאלו את רב צמח גאון (בשנת ארבעת אלפים תרמ"ב): האם אפשר להאמין לבן אדם הזה שפא מעשרת השבטים משבט דן? ואמר להם שאפשר להאמין לו בזה, כי כתוב במדרשים שעשרת השבטים גלו לכמה מקומות כמו נהר סמבטיון ועוד. בזמנו הדבר הזה היה מוזר, אבל היום זה לא פלא, כי הוא בא מאתיופיה, וכנראה הספור שלו אמיתי. וגם יש עדויות שהוא נפגש עם חכם אחד **רבי יהודה בן קורישיש** (הוא היה מדקדק גדול ממרוקו עוד בימי הגאונים, לפני אלף שנה, במאה האחת עשרה) והיו לומדים ביחד. יום אחד אמר לו: אני לא יכול ללמד כי יש לי "שגיה", מה יש לך? שגיה? אחר כך הבין ש"שגיה" זה עסק, אמר רבי יהודה: זו הפגנה של הפסוק "באהבתה תשגה תמיד" (משלי פרק ה' פסוק י"ט), כלומר **תתעסק תמיד**. אנחנו תמיד היינו קוראים את הפסוק הזה במשלי ולא מבינים אותו, וכי כשתלמד תורה תשגה ותטעה בה? הרי אדרבה הפסוק מאחל שמתוך האהבה שלך לתורה תשגה בה. אלא הכנה שתתעסק בה תמיד. (גליון 108 אות ו' והערה 2, וראה בגליון 62 הערה 5).

חידה

מי הוא החכם הגדול?

תשובה לחידה נמצאת בעלון תוכנית תשובות ניתן לענות בקו בית נאמן 079-9270505 שולוחה 21 (חובה לציין שם וכתובת) נא לשלוח התשובה עד יום ראשון בערב **פטרונות מחליין קודש**: פתרון החידה: **במראה דומים**. בפעולתם שונים הוא בראש והוא בסוף. הטעמים טרחא ומיילא דומים במראיהם. הטרחא הוא בסוף המילה והוא טעם מפסיק, והמיילא בתחילת המילה, והוא כנעניא (ואינו אפילו טעם משרת אלא פחות משרת). הווכה: **ניון בוקר - צפת** פתרון מי בתמונה: מרן הגאונים הגדולים, רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל (הסטייפלר), מחבר "הקהילות יעקב", נפטר תשמ"ה. ורבי אלעזר מנחם מן שו"ז, ראש ישיבת פוניבז', נשיא מועצת גדולי התורה, מחבר "האבי ערוי", נפטר תשס"ב. **הווכה: ב. בוקר - צפת**

כולנו חייבים שמירה בזמן הזה!

AVALA

שיערי רפואה שלמה שיערי ברכה והצלחה

ביום חג השבועות בפרוס אילת השחר -
המסמלת את גאולתם של ישראל - את כנפיה,
אחרי עמל לילה שלם בתורה מתוך קדושה וטהרה וכהכנה לקבלת התורה,
לפני שנקרא על מעמד מתן תורה בהר סיני שנתרפאו בו כל החולים,
ברגעים עטורי הוד אלו מתעוררים אותם השפעות שהיו אז וקול
השופר הולך וחזק,

בעלות שני
26 ש"ח לכל שם

יאצילו ויעתירו

רבני הישיבה על כל התורמים
והמסייעים למוסדותינו הקדושים בהקמת התורה והפצתה
בכל אתר ואתר.

כולנו מחייגים נעת: 08-6727523

בעמדות "נדרים פלוס" | באתר המוסדות: yhr.org.il

ברוך אשר יקים את התורה הזאת